

POSTANOWIENIE

Dnia 18 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)

w sprawie **R. H.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 18 września 2024 r.,

zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 3 czerwca 2024 r., I KO 9/24,

o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania z powodu jego oczywistej bezzasadności,

postanowił

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę wniosku skazanego o wznowienie postępowania przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

UZASADNIENIE

R. H. wystąpił do Sądu Najwyższego z osobistym wnioskiem o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 września 2020 r., II AKa 78/19, zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 24 września 2018 r., III K 215/17.

Postanowieniem z dnia 3 czerwca 2024 r., I KO 9/24, wydanym w trybie art. 545 § 3 k.p.k., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia wniosku wobec jego oczywistej bezzasadności.

Zażalenie na to postanowienie wniósł skazany. Zaskarżając je zarzucił:
„1) błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na ocenę sytuacji;

2) rażąco niesprawiedliwość wydanego orzeczenia”.

Skarżący wniósł o uchylenie wydanego postanowienia i przyjęcie złożonego wniosku do merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione przez skazanego zażalenie musiało skutkować uchyleniem zaskarżonego postanowienia i przekazaniem sprawy wniosku skazanego o wznowienie postępowania do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu z uwagi na zaistnienie uchybienia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy, na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 1093 ze zm.; dalej: ustawa o SN), pozostaje związany uchwałą trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110- 1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), gdzie stwierdzono, że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. Cytowana uchwała ma moc zasady prawnej, co oznacza, że jest nią związany każdy skład Sądu Najwyższego dotąd, dopóki nie nastąpi odstępienie od niej w trybie określonym w art. 88 ust. 2 ustawy o SN. Do dnia rozpoznania niniejszej sprawy takie odstępienie nie nastąpiło, co oznacza, że zachowuje ona moc obowiązującą. Sąd Najwyższy konsekwentnie staje na trafnym stanowisku, że nic w tym względzie nie zmienia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61 (por. m.in.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22)). Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wyrok ten „wykracza poza zawarty w art. 188 Konstytucji RP katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art.

190 ust. 1 Konstytucji RP uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały Trzech Izb SN (BSA I-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanować mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego)” (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; por. także m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21 oraz z dnia 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22). Stanowisko zawarte w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego zostało następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22).

W tym względzie istotne jest również stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka konsekwentnie wyrażane od sprawy *Reczkowicz przeciwko Polsce*. ETPCz w tym wyroku wskazał na negatywny wpływ nowelizacji ustawy o KRS na prawo stron do „sądu ustanowionego ustawą”, stwierdzając: „na mocy ustawy nowelizującej z 2017 r., która pozbawiła gremia sędziowskie prawa do powoływania i wyboru sędziów zasiadających w KRS – prawa przyznanego im przez dotychczasowe ustawodawstwo i mającego oparcie w standardach międzynarodowych – władza ustawodawcza i wykonawcza uzyskały decydujący wpływ na skład KRS [...]. Ustawa praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie. W rezultacie umożliwiło to władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały – o czym świadczą chociażby okoliczności towarzyszące zatwierdzaniu kandydatów na sędziów do KRS” (pkt 274 wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19; zob. również wyrok ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz wyrok ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20; wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r., *Grzęda przeciwko Polsce*, skarga nr 43572/18). W wyroku pilotażowym z dnia 23 listopada 2023 r. w sprawie *Wałęsa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21)

Trybunał ponownie wskazał, że sposób powołania sędziów Sądu Najwyższego w opisywanej już powyżej procedurze z udziałem wadliwie obsadzonej KRS skutkuje brakiem zapewnienia stronom prawa do sądu należycie obsadzonego w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Wniosek skazanego R.H. o wznowienie postępowania rozpoznał Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego w osobie SSN Antoniego Bojańczyka. W sprawie tej orzekał zatem sędzia Sądu Najwyższego, o którym mowa w przytoczonych stanowiskach orzeczniczych. SSN Antoni Bojańczyk został bowiem powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego (pierwotnie do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 10 października 2018 r., nr 1130.48.2018 (M.P. z 2018 r., poz. 1029), na skutek wydania uchwały nr 331/2018 z dnia 28 sierpnia 2018 r. przez Krajową Radę Sądownictwa ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał już stanowisko, że kwalifikowana wada prawna orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi w sytuacji rozpoznania przez sędziego Sądu Najwyższego, o którym mowa w tezie uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego i w uchwale w sprawie I KZP 2/22, wniosku skazanego o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k. (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21; z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21; z dnia 23 listopada 2022 r., II KZ 39/22; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21). Sąd Najwyższy w pełni podziela argumentację tam zaprezentowaną i nie widzi potrzeby jej powielania w uzasadnieniu niniejszego postanowienia.

Należy ponadto podzielić trafny pogląd wyrażony w przywołanych sprawach, że skoro ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie zwykłego środka odwoławczego od postanowienia o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k., to istotą takiego środka odwoławczego musi być również kontrola czy sąd rozpoznający taki wniosek był sądem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 EKPC, a zatem niezawisłym i bezstronnym sądem

ustanowionym ustawą. Przepis ten znajduje bowiem zastosowanie także, gdy postępowanie, chociaż uznane w prawie krajowym za „nadzwyczajne” albo „wyjątkowe”, z natury i w swoim zakresie jest podobne do zwykłego postępowania odwoławczego.

Podsumowując, w związku z tym, że uchwała trzech Izb Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej, nadal wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego, a także z uwagi na konieczność zapewnienia skazanemu prawa do rzetelnego procesu, w tym prawa do sądu w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym, należało stwierdzić w tej sprawie zaistnienie tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., a w konsekwencji uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

[PGW]

[ał]